

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

Факультет психології, комунікацій та перекладу
Кафедра української мови, історії та інформаційної діяльності
Кафедра політології, соціології та філософії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан Факультету комп'ютерних наук та
технологій

Андрій ФЕСЕНКО
2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

**«Історія, філософія та етика технічного прогресу:
український дискурс»**

Освітньо-професійна програма: «Комп'ютерні системи та мережі»
Галузь знань: F «Інформаційні технології»
Спеціальність: F7 «Комп'ютерна інженерія»

Форма здобуття освіти	Сем.	Усього (год. / кредитів ECTS)	ЛКЦ	ПР.З	Л.З	СРС	ДЗ / РГР / К.р	КР / КП	Форма сем. контролю
Денна	2	120 / 4,0	36	36	–	48		-	диф. залік 2с
Заочна	2	120 / 4,0	6	8	–	106	2 К.р 2 с.	-	диф. залік 2с

Індекс: НБ-4-F7-1/25-1.5
Індекс: НБ-4-F7-1з/25-1.5

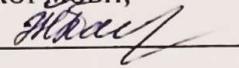
КАІ РП 12.12.10–01–2025
КАІ РП 1.12.19–01–2025

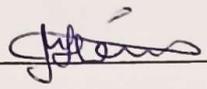
 Робоча програма навчальної дисципліни «Історія, філософія та етика технічного прогресу: український дискурс»	Шифр документа	КАІ РП 12.12.10-01-2025 /1.12.19-01-2025
	стор. 2 із 28	

Робочу програму навчальної дисципліни «Історія, філософія та етика технічного прогресу: український дискурс» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Комп'ютерні системи та мережі» навчального та робочого навчального планів № НБ/РБ-4-F7-1/25 та НБ/РБ-4-F7-1з/25 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю F7 «Комп'ютерна інженерія» та відповідних нормативних документів.

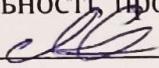
Робочу програму розробили:

доцент кафедри української мови,
історії та інформаційної діяльності Олег ЗАХАРЧУК

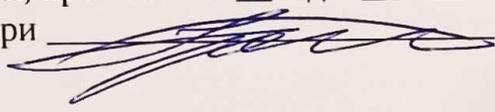
старший викладач кафедри української мови,
історії та інформаційної діяльності Жанна ПАСКАЛ

доцент кафедри політології,
соціології та філософії Марія АБISOVA

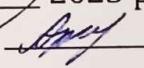
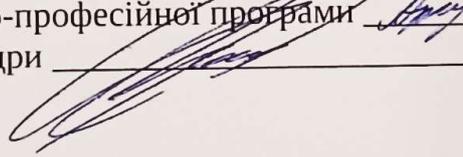
Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри української мови, історії та інформаційної діяльності, протокол № 9 від «29» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри Анастасія СІБРУК

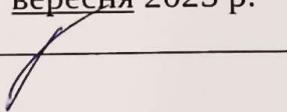
Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри політології, соціології та філософії, протокол № 1 від «25» 08 2025 р.

Завідувач кафедри Олексій ТРЕТЯК

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри освітньо-професійної програми «Комп'ютерні системи та мережі», спеціальності F7 «Комп'ютерна інженерія» – кафедри комп'ютерних систем та мереж, протокол № 13 від «25» серпня 2025 р.

Гарант освітньо-професійної програми Олександр АНДРЕЄВ
Завідувач кафедри Юрій ІСКРЕНКО

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету психології, комунікацій та перекладу, протокол № 7 від «02» вересня 2025 р.

Голова НМРР Анжеліка КОКАРОВА

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Врахований примірник

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	4
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна	5
1.4. Міждисциплінарні зв'язки	8
2. Програма навчальної дисципліни	9
2.1. Зміст навчальної дисципліни	9
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	10
2.3. Тематичний план	11
2.4. Завдання на контрольну (домашню) роботу (ЗФН).....	11
2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи	12
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	
3.1. Методи навчання	12
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	12
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті.....	12
	13
4. Рейтингова система оцінювання набутих здобувачем вищої освіти знань та вмінь	13

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Історія, філософія та етика технічного прогресу: український дискурс» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від __.__.202_ № ____, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Місце навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Історія, філософія та етика технічного прогресу: український дискурс» входить до переліку обов'язкових компонентів освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх галузей знань та спеціальностей, у тому числі ОПП «Комп'ютерні системи та мережі».

Метою викладання дисципліни є формування національної ідентичності як основи національної безпеки України через усвідомлення ролі українського народу у створенні та захисті власної державності та культури, а також через критичне розуміння технічного прогресу як джерела суспільних трансформацій, нових етичних викликів і змін у способі людського буття. Курс покликаний допомогти здобувачам осмислити державність, техніку та культуру як історично та соціально взаємопов'язані феномени. У курсі зазначено, що: *техніка* не є суто інструментальним засобом, а має ціннісний, політичний і світоглядний виміри; *державність* неможлива без технічних засобів організації, управління і комунікації, а *культура* формує ціннісно-нормативні критерії прийняття меж технічного панування.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- охарактеризувати основні етапи формування української державності, боротьби народу за незалежність у взаємозв'язку з культурними, у т.ч. технічними чинниками, що визначали світоглядні орієнтири народу;
- з'ясувати, як в історичному розвитку формувалися і змінювалися уявлення про державу, свободу, громадянський обов'язок і національну самосвідомість під впливом культурних і соціотехнічних трансформацій;
- ознайомити здобувачів із базовими філософськими поняттями (буття, пізнання, свідомість, людина) і засадничими уявленнями про суспільство, історію та культуру, що розглядаються крізь призму соціотехнічних змін;
- проаналізувати техніку як **результат і засіб** людської діяльності, що змінює не лише природу і суспільство, а й саму людину, її спосіб **буття**, мислення й комунікації;
- розвинути здатність до моральної та громадянської відповідальності в умовах використання технічного знання, з урахуванням державницьких пріоритетів, етичних викликів і гуманітарних цінностей у цифрову добу;

– навчитися самостійно формулювати й аргументувати власну позицію щодо моральних і філософських проблем, що виникають у зв'язку з використанням технічного знання, зокрема у професійній сфері (цивільна авіація та суміжні галузі).

Програму навчальної дисципліни «Історія, філософія та етика технічного прогресу: український дискурс» погоджено з гарантами освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Зокрема, узгоджено місце дисципліни в структурі навчального плану, її мету, завдання та зміст, які відповідають цілям підготовки, програмним результатам навчання й передбаченим компетентностям. Ця дисципліна сприяє формуванню у здобувачів загальнофілософського **розуміння** взаємозв'язку техніки, державності та культури, з акцентом на український історичний контекст. Вона покликана **формувати** світоглядні й громадянські якості, морально-етичну свідомість і здатність до ціннісної рефлексії щодо викликів **розвитку** техносфери. Крім того, курс формує методологічну базу для подальшого критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері професійної діяльності та навчання.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна (в сукупності з іншими освітніми компонентами).

ПРН4. Знати та розуміти вплив технічних рішень в суспільному, економічному, соціальному і екологічному контексті.

ПРН5. Мати знання основ економіки та управління проектами.

ПРН6. Знати та розуміти економічну, соціальну та екологічну роль комп'ютерної інженерії, зокрема її роль в забезпеченні досягнення цілі 9 «Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року»: «створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям», в тому числі авіаційній галузі нашої держави.

ПРН9. Вміти системно мислити та застосовувати творчі здібності до формування нових ідей.

ПРН15. Вміти поєднувати теорію і практику, а також приймати рішення та виробляти стратегію діяльності для вирішення завдань спеціальності з урахуванням загальнолюдських цінностей, суспільних, державних та виробничих інтересів.

ПРН22. Здатність адаптуватися до нових ситуацій, обґрунтувати, приймати та реалізувати у межах компетенції рішення.

ПРН23. Усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань, удосконалення креативного мислення.

ПРН24. Якісно виконувати роботу та досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна (в сукупності з іншими освітніми компонентами).

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані за- дачі та практичні проблеми під час професійної діяльності в комп'ютерній галузі або навчання, що передбачає застосування теорій та методів комп'ютерної інженерії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК10. Здатність зберегти та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та розвитку суспільства, техніки та технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та здорового способу життя.

ЗК11. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу недопустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

ФК1. Здатність застосовувати законодавчу та нормативно-правову базу, а також державні та міжнародні вимоги, практики і стандарти з метою здійснення професійної діяльності в галузі комп'ютерної інженерії.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки.

Дисципліна ґрунтується на базових знаннях гуманітарної та соціально-економічної підготовки, знаннях з історії України, формуючи світоглядну основу для усвідомлення феноменів державності, культури й технічного прогресу. Вона сприяє міждисциплінарному узгодженню гуманітарних, соціальних та технічних знань, поглиблюючи розуміння ціннісних, етичних і світоглядних вимірів сучасного світу. Курс є концептуальною основою для подальшого вивчення філософії науки і техніки, етики, історії ідей, соціальної філософії, філософської антропології, а також дисциплін, що інтегрують гуманітарну й технічну підготовку майбутнього фахівця.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з 2 навчальних модулів, а саме:

– навчального модуля № 1 «Історія української державності та культури»

– навчального модуля № 2 «Філософія техніки. Морально-етичний вимір проблем технічного прогресу», кожен з яких є логічною завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля

Модуль № 1 «Історія української державності та культури»

Інтегровані результати вимоги модуля №1:

У результаті вивчення даної навчального модуля здобувач повинен:

Знати:

– давні державні утворення на території України (кінець VII ст. до н.е. – VI ст. н.е.);

– політичний та культурний розвиток Русі-України і Галицько-Волинського князівства – королівства Руського;

– політичний розвиток та поширення науково-технічних знань в українських землях у складі Великого князівства Литовського, Жемайтійського і Руського та Речі Посполитої;

– формування Б. Хмельницьким козацької держави, політико-правовий статус Гетьманщини в умовах імперського підневолля (друга половина XVII – XVIII ст.); колонізація Російською імперією півдня України (друга половина 1770-х), анексія Криму (1783 р.) і Правобережжя (кінець XVIII ст.) та нові технології у військовій справі;

– зміни адміністративно-територіального устрою в українських землях у складі Російської та Австро-Угорської імперій, ідеї щодо майбутньої державності та розвиток науки і техніки в Наддніпрянщині та на західноукраїнських землях протягом XIX ст.;

– ідеї національної державності в програмах українських політичних партій (кінець XIX – до 1917 р.);

– відновлення української державності та розвиток авіації під час української революції (1917–1920 рр.);

– процес входження УСРР до складу СРСР, політику вищого комуністичного керівництва в УСРР (1920 –1930 рр.), ідеї відновлення

державності в програмах та діяльності українських політичних партій і організацій на еміграції у 1921–1930 рр. та розвиток культури, науки і техніки в зазначений період;

– українське питання напередодні та на початку Другої світової війни, особливості «радянзації» на західноукраїнських землях та сутність нацистського окупаційного режиму на території України;

– особливості культурно-політичного розвитку УРСР (1945–1991 рр.);

– розвиток української державності та науково-технічний процес (1991 р. – до сьогодні).

Вміти:

– висвітлювати основні етапи української державності та визначати характерні їх особливості;

– висвітлювати політичний та культурний розвиток Київської держави у Х–XIII ст.;

– аналізувати політичний та культурний розвиток українських земель у складі Великого князівства Литовського, Жемантійського і Руського та Речі Посполитої (кінець XIV – перша половина XVII ст.);

– аналізувати причини козацької революції середини XVII ст., «Руїни» української державності (друга пол. XVII ст. – поч. 1680-х р. новітні військові технології в зазначений період;

– аналізувати «українське питання» в політиці російської та австрійської імперської влад у XIX ст.;

– висвітлювати форми державності декларованні в програмах українських політичних партій Наддніпрянщини та на західноукраїнських землях і розвиток науково-технічних технологій (кінець XIX – 1917 рр.);

– аналізувати причини поразки, історичне значення боротьби за українську державність (1917–1920 рр.);

– характеризувати політичні режими в українських землях в період між двома світовими війнами (1921–1939 рр.) та розвиток науки і техніки в зазначений період;

– аналізувати основні політичні сили національного руху Опору та їх державницьку програму в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.);

– висвітлювати адміністративно-територіальні зміни в УРСР після другої Світової війни, причини приєднання Кримської області до складу УРСР, державницьку програму дисидентського руху, причини розпаду СРСР та розвиток науки і техніки (1945–1991 рр.);

– аналізувати основні напрямки зовнішньої політики за доби незалежної України (1991 – до сьогодні);

– аналізувати причини російсько-української війни на сучасному етапі та особливості розвитку науки і новітніх військових технологій під час даної війни.

Тема 1. Процес формування державності в українських землях.

Вступ. Предмет, завдання, мета, джерела і література навчального модуля. **Державність, техніка, культура – ключові поняття курсу.** Державність як політико-правова форма і як результат та чинник культурного розвитку. Техніка як спосіб організації світу й влади над ним. Культура як простір, у якому зв'язки між державністю і технікою набувають смислу. Етапи становлення української державності. Давні державні утворення на території України.

Тема 2. Формування державності у східних слов'ян (кінець VIII – кінець XIV ст.).

Протодержавні слов'янські утворення. Походження назви «Русь» та історіографічного терміну «Київська Русь». Русь-Україна та її політичний розвиток у IX–XI ст. Місце та роль християнської церкви в політичному та суспільному житті Київської держави. Політичний розвиток Галицької і Волинської земель та королівства Руського (XI – кінець XIV ст.).

Культура східних слов'ян, Русі та королівства Руського. Поява писемності. Освіта, література, мистецтво та наукові знання. Технічні досягнення: розвиток будівництва (архітектура), ремісничі технології. Поступ воєнних технологій.

Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського, Жемантійського і Руського та Речі Посполитої (кінець XIV – перша пол. XVII ст.).

Приєднання до Литовської держави Волині, Чернігово-Сіверщини, Поділля, Київщини і Переяславщини. Політика великих литовських князів в українських землях. Кревська та Городельська унії. Ліквідація удільних князівств на теренах українських земель. Розвиток міст та поширення на них магдебурзького права. Вплив західноєвропейських політико-правових і культурних ідей на формування ментальності української шляхти і бюргерства. Претензії великого князівства Московського на спадщину колишньої Русі (кінець XV ст.). Загарбання Московією Чернігово-Сіверщини. Виникнення ідеї перетікання влади за схемою: Київ-Галич-Литва-Київ. Зростання впливу Польщі на Литву. Люблінська унія та її наслідки для українських земель.

Ренесанс в українській культурі. Вплив ідей європейського Гуманізму та Реформації на культурне піднесення українців. Розвиток освіти та наукових знань в українських землях: книгодрукування та культурно-просвітницька діяльність братських шкіл. Перші вищі навчальні заклади в Острозі і Києві, що сприяли розвитку наукових ідей та спеціалізованих знань у різних галузях. Полемічна література. Містобудування та архітектура. Військова справа.

Тема 4. Утворення та розвиток української козацької держави в середині XVII ст.

Козацька революція і народження ранньомодерної Української держави. Створення адміністративної системи державного управління. Розвиток демократичних традицій самоврядування. Пошуки Б. Хмельницьким нових союзників. Переяславська угода та «Березневі статті» 1654 р. Спроба уряду московської держави запровадити контроль за діяльністю гетьмана та козацької старшини. Руїна української державності (кінець 50-х – початок 80-х р. XVII ст.).

Національна культура під час становлення козацької держави. Освіта, література та образотворче мистецтво. Києво-Могилянський колегіум – центр наукових знань (основи філософії, математики, астрономії та ін.). Поступ новітніх військових технологій в Козацькому Гетьманаті. Розвиток фортифікаційно-оборонної стратегії.

Тема 5. Українська державність наприкінці XVII–XVIII ст.

Обмеження української автономії в роки становлення Російської імперії. Спроби І. Мазепи протистояти інкорпораційним змінам. Плани відновлення української державності П. Орлика. Державна політика Д. Апостола та К. Розумовського. Наступ московитів на українську автономію та остаточна її ліквідація в Гетьманщині і Слобожанщині. Знищення російським урядом Запорозької Січі. Колонізація Російською імперією півдня України та анексія Московією Криму (1783 р.). Захоплення Російською державою Правобережжя та зміни в адміністративно-територіальному і політичному становищі західноукраїнських земель.

Національна культура доби просвітництва Українське бароко – оригінальний синтез західноєвропейських барокових форм та місцевих мистецьких традицій. Розвиток освіти, літератури (козацькі літописи), друкарства та образотворчого мистецтва. Військова справа і новітні військові технології.

Тема 6. «Національне відродження» та ідеї української державності в XIX ст.

Вплив ідей просвітництва, Французької революції кінця XVIII ст. та наполеонівських війн на пробудження національного життя поневолених слов'янських народів, і в тому числі й українців. Ідеї української державної автономії в Наддніпрянщині. Ідеї федералізму та самостійності в Товаристві об'єднаних слов'ян та Кирило-Мефодіївському братстві. Вплив «весни народів» 1848–1849 рр. на пробудження національного руху на західноукраїнських землях. Ідеї політичної автономії Головної Руської Ради. «Українське питання» в політиці російської та австрійської імперської влад. Державницькі концепції москвофілів, народовців, І. Франка, М. Драгоманова і членів братства (братерства) тарасівців.

Українська культура доби національного відродження. Соціокультурний розвиток українських земель та його культурно-територіальна специфіка. Політика австрійської та російської влади щодо українського культурного розвитку. Освіта, література, мовознавство, архітектура та образотворче мистецтво. Посилення ролі науки у культурному житті. Розвиток науки і новітніх технічних технологій в добу промислового перевороту. Технічний переворот у транспорті та у засобах зв'язку. Розвиток технічних та природничих наук. Освоєння літальних апаратів (кінець XVIII ст. – XIX ст.).

Тема 7. Суспільно-політичне становище українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперій (кінець XIX ст. – 1917 р.).

Питання державності в проєктах українських політичних партій і організацій Наддніпрянщини та на західноукраїнських землях. Політичне становище українських земель у складі двох імперій. Національна ідея в програмах українських політичних партій Наддніпрянщини та на західноукраїнських землях. Національна державність в програмних документах українських політичних партій в роки Першої світової війни (1914–1918 рр.). Плани країн Антанти та Четвертого союзу щодо українських земель. Анексія Російською імперією Східної Галичини та частини Південної Буковини та впровадження русифікації на цих територіях.

Особливості культурних процесів в зазначений період в українських землях у складі двох імперій. Освіта, література, театральне, музичне, архітектурне, та образотворче мистецтво. Науково-технічний прогрес та технічна модернізація промисловості і транспорту; поява нових галузей науки (фізика, хімія, медицина, геологія). Становлення та розвиток авіації на теренах України: Київське товариство повітроплавання, Харківський повітроплавний відділ, галицьке авіаційне підприємство АВІАНТА та Авіаційний союз студентів Політехніки (АССАП).

Тема 8. Відновлення української державності (1917–1921 рр.).

Повалення російського самодержавства. Українська державність доби Центральної Ради: від політичної автономії до незалежності. Українська Держава П. Скоропадського: спроба створення альтернативи УНР. Боротьба за державність на західноукраїнських землях (ЗУНР). Директорія УНР: здобутки та прорахунки в державній політиці. Акт злуки УНР та ЗУНР. Встановлення радянської форми державності в Наддніпрянщині.

Розвиток національної культури в добу Української революції. Освіта, наука, техніка. Українська академія наук (УАН). Військова справа. Розвиток авіації за доби УНР, Української Держави та Директорії УНР.

Тема 9. Політичні режими в українських землях в період між двома світовими війнами (1921–1939 рр.).

Поглинання України радянською Росією. Процес входження УСРР до складу СРСР. Політика ленінсько-сталінського тоталітарного режиму в УСРР. Політика урядів Польщі, Румунії та Чехословаччини в українських землях. Ідеї відновлення державності в програмах та діяльності українських політичних партій та організацій на еміграції.

Національна культура Радянської України. Політика українізації та її наслідки. Розвиток освіти, науки, техніки та літакобудування. Заснування Харківського та Київського авіаційних інститутів.

Стан української культури в західноукраїнських землях. Полонізація та румунізація закладів освіти. Таємний Львівський університет (1921–1925 рр.). Особливості розвитку науки і техніки на західноукраїнських землях.

Тема 10. Боротьба за українську державність в роки Другої Світової війни (1939–1945 рр.).

«Українське питання» у європейській міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни. Анексія СРСР території Західної України, Бессарабії і північної Буковини та включення їх до складу УСРР. Радянізація та її етапи на окупованих територіях. Встановлення німецької окупаційної влади на території Холмщини, Підляшшя, та Лемківщини. Напад нацистської Німеччини на СРСР. Особливості окупаційного режиму нацистської Німеччини та її союзників території України. Національний рух опору в боротьбі за українську державність. Визволення території України та відновлення радянської державно-політичної системи.

Стан національної культури в роки Другої світової війни. Особливості політики нацистської окупаційної влади в галузі освіти та науки. Піднесення в тилу радянського патріотизму в усіх сферах культурного життя. Особливості розвитку науки, техніки та військових технологій.

Тема 11. Особливості політичного життя радянської України (1945–1991 рр.).

Повоєнні адміністративно-територіальні зміни. Політика комуністичної влади в УСРР. Зовнішньополітична діяльність радянської України. Боротьба за українську державність на західноукраїнських землях. Приєднання Кримської області до складу УСРР: мотиви і правова основа. УСРР в умовах десталінізації (1953–1964 рр.). Спроби лібералізації політичного режиму. УСРР в умовах наростання системної кризи радянського ладу (1965–1984 рр.). Посилення русифікації. Теорія злиття радянських націй. Дисидентський рух в Україні та його державницька програма. Спроба подолання суспільно-політичної кризи та економічної кризи. Доба Горбачовської перебудови. Інформаційна революція. Економічна криза. Національно-демократичні сили в боротьбі за утвердження

державної незалежності республіки. Суверенізація радянської України. «Революція на граніті».

Стан національної культури. Ідеологічні кампанії в УРСР (середина 1940-х – початок 1950-х рр.) та їх вплив на розвиток культури та науки. Творчість шестидесятників та їх внесок у демократизацію національної культури. Посилення ідеологічного тиску на культурне життя. Розвиток національно-демократичного руху наприкінці 1980-х рр. та його вплив на національну культуру. Освіта, наука, техніка. Внесок вітчизняних вчених у розвиток цивільної авіації та космічних технологій.

Тема 12. Україна – незалежна держава (1991 р. – 2014 р.).

Проголошення акту незалежності України. Всеукраїнський референдум 1 грудня 1991 р. та його наслідки. Розбудова незалежної Української держави. Успіхи та помилки державотворчого процесу. Становлення олігархічної економіки. Світове визнання України. Зовнішньополітичні проблеми. Відносини з Росією. Будапештський меморандум (1994 р.). Участь України в миротворчих заходах ООН. Прийняття Конституції незалежної України (1996 р.). Помаранчева революція. Євромайдан. Здобутки та втрати. Розв'язання РФ «гібридної війни» проти України. «Газові війни» України з Росією. Криза влади та наступ на демократію (2010–2014 рр.). Революція гідності та її наслідки.

Розвиток національної культури в умовах незалежності. Формування власної культурної політики. Гуманізація системи освіти і виховання. Досягнення та проблеми. Розвиток науки і техніки. Україна – сучасна технологічна держава в умовах глобальних викликів. Цивільна авіація та новітні космічні технології. Діяльність Національного авіаційного університету, «Державного університету «Київський авіаційний інститут» на сучасному етапі.

Тема 13. Україна в боротьбі з російською агресією (лютий 2014 р. – до сьогодні).

Анексія РФ Криму (кінець лютого – березень 2014 р.). Неоголошена війна РФ на сході України. Антитерористична операція українських силовиків (АТО). Початок прямої агресії РФ на сході України (24.08.2014 р.). Мінські угоди та їх наслідки (вересень 2014 р., початок серпня 2015 р.). Угода про асоціацію з Європейським Союзом. Вирішення проблеми унезалежнення українського православ'я. Томас про автокефалію Православної церкви України. Здійснення РФ системного економічного, політичного та гуманітарного тиску на Україну. Загострення відносин РФ з Україною на початку 2022 р. Повномасштабне вторгнення російської армії на територію України. Боротьба українського народу проти російської агресії за збереження національної державності (24.02.2022 р. – до сьогодні.). Закон України від 13.12.2022 р. про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності.

Особливості розвитку науки та техніки в умовах російсько-української війни. Розробки новітніх військових технологій.

Модуль № 2 «Філософія техніки. Морально-етичний вимір проблем технічного прогресу»

Інтегровані вимоги модуля №2:

У результаті вивчення даної навчального модуля здобувач повинен:

Знати:

- основні філософські концепції розвитку техніки та їхню еволюцію в історії культури – від античної ідеї *техне* до сучасних інтерпретацій у філософії науки і техносфери;
- зміст і функції технічного знання в контексті суспільного розвитку, а також його зв'язок із гносеологією, наукою і технологічною практикою;
- моральні та ціннісні виклики, пов'язані з використанням новітніх технологій;
- вплив технічного прогресу на ідентичність, свободу, відповідальність і екзистенційні межі людського буття;
- внесок українських мислителів і науковців у становлення гуманістично зорієнтованої технічної культури.

Вміти:

- критично аналізувати технічне знання, оцінювати наслідків його застосування в соціальних, культурних і моральних контекстах; розрізняти нормативні та прагматичні підходи до технічного проєктування;
- брати участь у громадських, освітніх і міждисциплінарних ініціативах, пов'язаних із цифровою трансформацією, етикою використання технологій, посттравматичним відновленням, культурою відповідального проєктування;
- аргументовано обговорювати філософські, етичні та соціальні аспекти науково-технічного прогресу, визначати межі допустимого у сфері застосування високих технологій.

Тема 1. Антична філософія та культура: перехід від Міфу до Логосу. Становлення поняття «техне».

Світогляд: поняття та історичні типи (міфологічний, релігійний, філософський). Особливості міфологічного та філософського світогляду в добу античності. Заміна міфу як сакрального пояснення світу (заснованого на традиції та авторитеті) логосом – філософським мисленням, що ґрунтується на раціональності й аргументації. Періоди античної філософії: досократичний пошук першооснов, класичне вчення про людину, благо і державу, елліністична етика самозбереження. Становлення поняття «техне» – не лише як ремесла, а й як знання, що поєднує мету, метод і результат та має нормативний телос. «Техне» у Платона як шлях до блага і впорядкування полісу, у Арістотеля – форма продуктивного знання (*poiesis*) на противагу *episteme* та *phronesis*, засіб перетворення світу. *Техне* як основа технічної раціональності, що визначає здатність людини впливати на реальність через свідоме творення.

Тема 2. Філософія Середньовіччя і Відродження. Трансформації розуміння техніки: від божественного промислу до створення механістичного всесвіту.

Середньовічне мислення як теоцентричне. Прагнення узгодження віри й розуму (патристика, схоластика). Техніка і праця як результат Божого промислу, моральна легітимація через смирення й порядок. Розуміння дійсності як завершеної; технічної новизни — як обмеженої сакральними регулятивами. Зміна уявлень про людину та світ як ґрунт для нового гуманістичного повороту. Філософія Відродження: поворот до природи, досвіду, творчості; людина як *мікрокосм*, активний суб'єкт. Зародження проєктно-експериментального технічного мислення (проєкт, дослід, *homo faber*). Формування образу інженера як творця (Леонардо, Брунеллескі, Альберті). Передумови механістичного розуміння природи мислителями Нового часу.

Тема 3. Трансформація філософського мислення в епоху Модерну. Соціокультурні передумови промислової революції в епоху Модерну.

Ставлення філософського мислення в епоху Модерну. Осмислення Нового часу як ранньої фази епохи Модерну. Утвердження пріоритету розуму та досвіду як засобів пізнання і дії. Раціоналізм та емпіризм як нове уявлення про науку (Ф. Бекон; Р. Декарт). Розуміння людини як суб'єкта проєктування. Становлення і розвиток інженерної діяльності в епоху Модерну. Зародження ідеї прогресу як— поступу знання, техніки, покращення умов життя. Органічне поєднання науки й в єдину систему практичного знання. І. Кант про межі раціональності та етичне «царство цілей» (недопустимість інструменталізації людини). Розуміння Г.-Г. Гегелем праці як самотворення людини та її «система потреб». Формування К. Марксом концепції техносфери («система машин»), інкорпорації знання в техніку. Поняття «відчуження» людини в концепції К. Маркса. Соціально-культурні умови (розвиток буржуазії, секуляризація) індустріальної революції в епоху Модерну. Техніка як рушійна сила модернізації. Трансформації економіки, організації праці та структури суспільного життя. Формування образу «індустріальної людини».

Тема 4. Вчення про буття. Техніка в системі «природа – людина – суспільство».

Поняття буття у філософії, його історико-філософська еволюція. Структурованість буття. Категорія «матерії» як спільна підстава способу та форм її існування. Єдність руху, простору і часу. Техніка як результат упорядкування матерії за задумом (від кам'яного знаряддя до цифрових платформ), поєднання природних можливостей із людськими цілями. Особливості «другої природи» як результати освоєння й перетворення «першої природи» (Р. Бекон; Л. Мамфорд). Перехід від автономних природних процесів до організовано-керованих і формування техносфери як онтологічний наслідок технічного втручання в природне середовище. Буття людини: «подовження» органів і здібностей (Е. Капп;

М. Маклюен). Буття соціального: організація суспільного виробництва, комунікації та інституцій (Г.-В. Гегель; К. Маркс). Інфраструктурні технічні порядки, мережеві *lock-in* як наслідок технічного втручання в соціальне буття. Буття духовного: символічний світ суспільства, артефакти як носії знання, проєкту і сенсів (М. Гайдеггер). Феномен цифровізації усіх сфер суспільного буття. Технічне втручання переконфігурує форми буття, підвищує відносну автономію техніки й вимоги екологічної та гуманітарної відповідальності.

Тема 5. Вчення про пізнання. Особливості науково-технічного знання.

Основні категорії теорії пізнання (суб'єкт, об'єкт). Форми і рівні пізнавальної діяльності. Поняття «істини» та її критеріїв. Повсякденне та наукове знання як різні ступені пізнавальної діяльності людини. Поняття «метод». Класифікація методів емпіричного та теоретичного рівнів наукового знання. Науково-технічне знання — поєднання пізнавальної й перетворювальної діяльності людини. Філософське осмислення техніки як процесів проєктування, конструювання та працездатності. Прикладний характер науково-технічного знання. Співвідношення науково-технічного знання та технології. Поняття проєктно-конструкторських розробок. Методи впровадження науково-технічного знання у практичну діяльність. Прояви недоброчесності суб'єкта наукового пізнання. Неодозначність технічного знання: інноваційна сила ↔ ризики інструменталізації та втрати етичного контролю. Соціальні траєкторії технічного знання в Україні: від ідеї до інфраструктури. Наукові школи (Є. Патон (зварювання), В. Глушков (кібернетика), С. Лебедев (МЕСМ)).

Тема 6. Соціальна реальність та техносфера. Глобальні проблеми сучасності.

Суспільство як форма співбуття людей. Сфери суспільного життя і моделі суспільного розвитку. Науково-технічний прогрес (НТП) як феномен соціальної реальності. Співвідношення НТП та науково-технічної революції (НТР). Глобальні науково-технічні революції: від індустріальної до цифрової. Фундаментальні та прикладні дослідження в технічних науках. Глобальні проблеми сучасності як наслідок розвитку техносфери. Особливості прояву глобальних проблем в українському суспільстві. Оцінка соціальних, екологічних та інших наслідків техносфери. Соціальна відповідальність людини і суспільний прогрес. Прояви недоброчесної поведінки як чинники суспільного регресу. Шляхи вирішення глобальних проблем в Україні та в світі.

Тема 7. Людина і техніка у сучасному світі.

Антропологічний вимір (людиновимірність) техносфери. Єдність біологічного і соціального в людині. Вплив розвитку техносфери на трансформацію тілесності людини. Взаємозв'язок тілесності і духовності в житті людини. Свідомість як активна, цілеспрямована та оціночна форма ставлення до світу. Відповідальність та доброчесність як реалізація свободи людини в

	Робоча програма навчальної дисципліни «Історія, філософія та етика технічного прогресу: український дискурс»	Шифр документа	КАІ РП 12.12.10–01– 2025 /1.12.19–01–2025
	стор. 17 із 28		

сучасному суспільстві. Місце технократичного мислення в структурі свідомості людини та його роль у науково-технічного прогресі. Свідомість та штучний інтелект. Технологічний фактор у розвитку та трансформаціях людської тілесності та свідомості.

Тема 8. Етика науково-технічного дискурсу та її особливості у вирішенні воєнних конфліктів.

Поняття дискурсу як засобу досягнення консенсусу. Етика відповідальності — основа дискурсу. Особливості відповідального ставлення до вирішення воєнних конфліктів. Український контекст воєнних конфліктів. Етика відповідальності як благоговіння перед життям (А. Швейцер).

Тема 9. Соціокультурне та соціотехнічне проектування у сучасному суспільстві.

Поняття «проект» і «проектування» у філософії. Розвиток людської історії як результат реалізації соціальних проектів. Роль соціокультурного проектування у досягненні мети і сенсу історії. Співвідношення соціально-культурного і соціотехнічного проектування в умовах сучасного науково-технічного прогресу. Ідея коеволюції людини і природи у ноосферному вченні Володимира Вернадського.

2.3. Тематичний план.

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)								
		Денна форма здобуття освіти				Заочна форма здобуття освіти				
		Усього	Лекції	Прак. заняття	СРС	Усього	Лекції	Прак. заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Модуль №1 «Історія української державності та культури»										
		2 семестр				2 семестр				
1.1	Процес формування державності в українських землях.	6	2	2	2	4	2	-	2	
1.2	Формування державності у східних слов'ян (кінець VIII – кінець XIV ст.).	3	-	2	1	4	-	-	4	
1.3	Українські землі у складі Великого князівства Литовського, Жемантійського і Руського та Речі Посполитої (кінець XIV – перша пол. XVII ст.).	3	2	-	1	4	-	-	4	
1.4	Утворення та розвиток української козацької держави в середині XVII ст.	4	-	2	2	4	-	-	4	
1.5	Українська державність наприкінці XVII–XVIII ст.	4	2	-	2	4	-	-	4	
1.6	«Національне відродження» та ідеї української державності в XIX ст.	4	-	2	2	4	-	-	4	
1.7	Суспільно-політичне становище українських земель у складі Російської та Австро-Угорської імперії (кінець XIX ст. – 1917 р.).	4	2	-	2	4	-	-	4	
1.8	Відновлення української державності (1917–1921 рр.).	4	-	2	2	4	-	2	2	
1.9	Політичні режими в українських землях в період між двома світовими війнами (1921–1939 рр.).	4	2	-	2	4	-	-	4	
1.10	Боротьба за українську державність в роки Другої Світової війни (1939–1945 рр.).	6	2	2	2	4	-	-	4	
1.11	Особливості політичного життя радянської України (1945–1991 рр.).	3	2	-	1	4	-	-	4	
1.12	Україна – незалежна держава (1991 р. – 2014 р.).	6	2	2	2	4	-	2	2	
1.13	Україна в боротьбі з російською агресією (лютий 2014 р. – до сьогодні)	6	2	2	2	4	-	-	2	
1.14	Модульна контрольна робота №1	3	-	2	1	-	-	-	-	
1.15	Контрольна (домашня) робота (ЗФН) № 1	-	-	-	-	8	-	-	8	
Усього за модулем №1		60	18	18	24	60	2	4	52	

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)								
		Денна форма здобуття освіти				Заочна форма здобуття освіти				
		Усього	Лекції	Прак. заняття	СРС	Усього	Лекції	Прак. заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Модуль №2 «Філософія техніки. Морально-етичний вимір проблем технічного прогресу»										
		2 семестр				2 семестр				
2.1	Антична філософія та культура: перехід від Міфу до Логосу. Становлення поняття «техне».	6	2	2	2	4				4
2.2	Філософія Середньовіччя і Відродження. Трансформації розуміння техніки від божественного ремесла до механістичного всесвіту.	6	2	2	2	6				6
2.3	Філософські основи та соціокультурні передумови промислової революції в епоху Модерна.	6	2	2	2	6				6
2.4	Вчення про буття. Техніка в системі «природа – людина – суспільство»	6	2	2	2	10	2	2		6
2.5	Вчення про пізнання. Технічне знання.	6	2	2	2	2				2
2.6	Науково-технічний прогрес та його соціальні наслідки. Глобальні проблеми людства.	6	2	2	2	2				2
2.7	Техніка і людина: трансформація тіла і виклики свідомості.	6	2	2	2	6				6
2.8	Технології, воєнні конфлікти і моральна відповідальність (аксіологічний аспект).	6	2	2	2	6				6
2.9	Соціотехнічне проектування в Україні: гуманітарна відповідальність у XXI столітті.	4	2		2	6				6
2.10	Модульна контрольна робота №2	8		2	6	-	-	-		-
	Контрольна (домашня) робота (ЗФН) № 2	-	-	-	-	8				8
2.11	Підсумкова семестрова контрольна робота (ЗФН)	-	-	-	-	4	-	2		2
Усього за модулем №2		60	18	18	24	60	2	4		54
Усього за навчальною дисципліною		120	36	36	48	120	6	8		106

2.4. Завдання на контрольні (домашні) роботи (ЗФН).

Контрольні (домашні) роботи з дисципліни виконуються у другому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій, з метою закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь здобувачів вищої освіти при вивченні дисципліни.

Завдання для виконання контрольних (домашніх) робіт здійснюються здобувачем в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій. Наприклад, номер варіанту теоретичної частини та завдання дорівнює сумі трьох останніх цифр індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

2.5. Перелік питань для підготовки до підсумкової контрольної роботи.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до підсумкової контрольної роботи розробляються провідними викладачами кафедр української мови, історії та інформаційної діяльності та політології, соціології та філософії відповідно до робочої програми, затверджується на засіданнях кафедр та доноситься до відома здобувача вищої освіти.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- інформаційно-рецептивний (лекція, розповідь, пояснення);
- пояснювально-ілюстративний (використання прикладів, візуальних матеріалів, аналогій);
- метод проблемного викладу;
- репродуктивний (відтворення основних понять, робота з підручниками і першоджерелами);
- індуктивний та дедуктивний;
- дослідницький (самостійна робота з текстами, підготовка аналітичних завдань);
- елементи творчого методу (есе, презентації, дискусії);
- практичні методи (усні та письмові завдання, обговорення, навчальні кейси).

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, демонстрацій, роботі з навчальною літературою та (першо)джерелами, роботі в малих групах, а також під час навчальних, наукових і професійно орієнтованих семінарів-дискусій, презентацій.

3.2. Рекомендована література

Базова література

Модуль 1

3.2.1. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ: Портал, 2023. 408 с.

3.2.2. Історія української державності та культури: практикум / уклад: Н.Бем, О. Захарчук, О. Ількова, Ж. Паскал. Київ: НАУ, 2023. 48 с.

3.2.3. Історія української державності та культури: методичні рекомендації / уклад.: О. Захарчук, О. Ількова, Ж. Паскал. Київ: НАУ, 2023. 40 с.

3.2.4. Історія української авіації в особах. Навч. посіб. / За ред. В. Гребеннікова. Київ: НАУ, 2013. 328 с.

3.2.5. Історія цивілізації України / О. Бубенок, А. Домановський, О. Дядечко та ін.; упоряд. О. Черненко. Харків: Фоліо, 2021. Т. 2. Від Русі до Галицького князівства (900–1256). 590 с.

3.2.6. Кралюк П. Історія України «без брому». Розвиток державності в українських землях. Харків Фоліо, 2020. 424 с.

3.2.7. Пагіря О. Карпатська Україна: незалежність і гібридна війна у переддень Другої світової війни. URL : <https://surl.li/ctgaje>

3.2.8. Плохій С. Російсько-українська війна: повернення історії. Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2023. 400 с.

3.2.9. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті: доба модернізації / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Академперіодика, 2022. 706 с.

3.2.10. Шандра В., Аркуша О. Україна в ХІХ столітті: людненість та імперії. Київ: Академперіодика, 2022. 436 с.

Модуль 2

3.2.11. Леонтєва В. М., Сілютіна І. М. Філософія техніки: навч. посіб. Северодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2020. 135 с.

3.2.12. Онопрієнко В. І., Онопрієнко М. В. Історія, філософія, соціологія науки і технологій: навчальний посібник. Київ: ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 445 с.

3.2.13. Піхорович В. Д., Самарський А. Ю. *Філософія науки і техніки: комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни* [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра з усіх спеціальностей. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 93 с. URL: <https://surl.lu/ltuyqr>.

3.2.14. Семенюк Е., Мельник В. *Філософія сучасної науки і техніки: підручник*. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 364 с. URL: <https://surl.li/ckhhvv>.

3.2.15. Філософія : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / за ред. Л. Г. Дротянко, В. І. Онопрієнка, О. А. Матюхіної ; Нац. авіац. ун-т. Київ : НАУ, 2012. 347 с.

Допоміжна література

Модуль 1

3.2.16. Гирич І. Українські інтелектуали і політична окремішність (середина ХІХ – початок ХХ ст.). Київ «Українські пропілеї», 2020. 452 с.

3.2.17. Захарчук О. Володимир Яковлевич Степанківський. Енциклопедія історії України: Додатковий том. Кн. 1: А–Я / редкол.: В. А. Смолій (голова редкол.). Київ: «Наукова думка», 2021. С. 562–563.

3.2.18. Кульчицький С. Новітня історія України (1953–2023). Київ; Арій, 2023. 576 с.

3.2.19. Оборонні війни: Польща 1939 – Україна 2022 – 2023: монографія / відп. ред. А. Харук. Львів: НАСВ, 2024. 269 с.

3.2.20. Перга Ю.М., Махно О.В. Історія науки і техніки [Електронний ресурс] : конспект лекцій : навч. посіб. для здобув. ступеня бакалавра. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 134 с. URL: <https://surl.li/uqgsuo>.

3.2.21. Старченко Н. Українські світи Речі Посполитої. Історія про історію. Київ : Laurus, 2021. 616 с.

3.2.22. Сокирко О. Козацький Марс. Держава та військо Козацького Гетьманату в добу Мілітарної революції 1648–1764 рр. Київ: Темпора. 912 с.

3.2.23. Таїрова-Яковлева Іван Мазепа та Російська імперія. Історія «зради». Київ, 2022: КЛІО. 403 с.

3.2.24. Українське століття (1921–2021): витоки, уроки, перспективи державотворення. Нариси / Т. Водотика, В. Головка, С. Кульчицький, Л. Якубова; відповід. ред. В. Смолій; наук. конс. Г. Боряк. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2022. 560 с.

Модуль 2

3.2.25. Михайличенко О.В. Історія науки і техніки: навч. посіб. Суми: СумДПУ, 2013. 346 с

3.2.26. Перга Ю.М., Махно О.В. Історія науки і техніки [Електронний ресурс] : конспект лекцій : навч. посіб. для здобув. ступеня бакалавра. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 134 с. URL: <https://surl.li/uqgsuo>.

3.2.27. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. Київ : Знання, 2012. 621 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1. Війна за історію / Історія Русі Яневський Д., Толочко О. <https://www.youtube.com/watch?v=qdyoTGE1Te8&t=1173s>.

3.3.2. Грицак Я. *Війна і творення України. Епізод 1.* URL : <https://surl.lu/sjefji>

3.3.3. Грицак Я. *Війна і творення України. Епізод 2.* URL : <https://surl.li/hbzbsi>

3.3.4. Грицак Я. *Війна і творення України. Епізод 3.* URL : <https://surl.li/livid>

- 3.3.5. Захарчук О. *Український Джеймс Бонд: агент трьох розвідок Володимир Степанківський*. URL : <https://surl.li/fafomh>
- 3.3.6. Компаніченко Т. *Музика українського бароко*. URL : <https://surl.li/gkieoq>
- 3.3.7. Павло Скоропадський. *Еволюція «не надто переконаного українця»*. URL : <https://surl.li/qgmwjg>
- 3.3.8. Історія без міфів / Мараєв В. Гетьманський переворот: як Скоропадський повалив Центральну Раду / <https://www.youtube.com/watch?v=cAA1hADdufk&t=9s>
- 3.3.9. Історія без міфів / Мараєв В. Українська громадянська війна: Винниченко та Петлюра проти Скоропадського / <https://www.youtube.com/watch?v=zsLJ4S1d80Y&t=16s>
- 3.3.10. Пагіря О. *Карпатська Україна: незалежність і гібридна війна у переддень Другої світової війни*. URL : <https://surl.li/nkdqga>
- 3.3.11. Патриляк І. *Стосунки між ОУН та УПА і Німеччиною (1/2)*. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=GqMQvz8rWjM>
- 3.3.12. Леп'явко С. *Українські лицарі: передумови виникнення козацтва, перша Січ та ідентичність*. URL : <https://surl.li/bbbdlj>
- 3.3.13. Снайдер Т. *Становлення України*. URL : <https://surl.li/sipgyg>.
- 3.3.14. LocalHistory. *Шість тверджень про Русь, які спростовують російську пропаганду*. URL : <https://surl.li/vdpgbw>
- 3.3.15. Локальна історія. *Що таке Дике поле. Битва за Південь*. URL : <https://surl.li/pobkck>

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ ЗДОБУВАЧЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінювання окремих видів виконаної здобувачем вищої освіти навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл.4.1.

Таблица 4.1

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів		Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти		Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
2 семестр					
Модуль № 1 «Історія української державності та культури»			Модуль № 2 «Філософія техніки. Морально-етичний вимір проблем технічного прогресу»		
Види навчальної роботи	бали	бали	Види навчальної роботи	бали	бали
Відповіді на теоретичні питання тощо під час аудиторної роботи на практичних заняттях (10б × 2)	20		Відповіді на теоретичні питання, тощо під час аудиторної роботи на практичних заняттях (10б × 2)	20	
Виконання творчого завдання (15б × 1)	15	15	Виконання завдань експрес-контролю під час практичних занять (5 б × 3)	15	15
Виконання контрольної (домашньої) роботи № 1		20	Виконання контрольної (домашньої) роботи № 2		20
<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше</i>	<i>21 бал</i>		<i>Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №2 студент має набрати не менше</i>	<i>21 бал</i>	
			Підсумкова семестрова контрольна робота	-	30
Виконання модульної контрольної роботи №1	15		Виконання модульної контрольної роботи №2	15	-
Усього за модулем №1	50		Усього за модулем №2	50	
Усього за модулями №1, №2				100	100
Усього за дисципліною				100	

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховуються здобувачем вищої освіти, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 1).

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих здобувачем вищої освіти за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.5. У випадку **диференційованого заліку** підсумкова семестрова рейтингова оцінка, перераховується в оцінку за національною шкалою та шкалою ECTS (Додаток 2).

4.6. Підсумкова семестрова рейтингова оцінка в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти, наприклад, так: **92/Відм./A, 87/Добре/B, 79/Добре/C, 68/Задов./D, 65/Задов./E** тощо.

4.7. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатка до диплома.

Додаток 1

Відповідність оцінок у балах оцінкам за національною шкалою

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14	15	
3	4	5	6	7	8	9	9-10	10-11	12-13	13-14	14-15	Відмінно
2,5	3	4	5	6	6-7	7-8	8	9	10-11	11-12	12-13	Добре
2	2,5	3	4	4-5	5	6	6-7	7-8	8-9	9-10	9-11	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
15-16	16-17	17-18	17-19	18-20	19-21	20-22	21-23	22-24	23-25	24-26	25-27	Відмінно
12-14	13-15	14-16	15-16	15-17	16-18	17-19	18-20	18-21	19-22	20-23	20-24	Добре
10-11	10-12	11-13	12-14	12-14	13-15	13-16	14-17	15-17	15-18	16-19	16-19	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	
26-28	26-29	27-30	28-31	29-32	30-33	31-34	32-35	33-36	34-37	34-38	35-39	Відмінно
21-25	22-25	23-26	23-27	24-28	25-29	26-30	27-31	27-32	28-33	29-33	29-34	Добре
17-20	18-21	18-22	19-22	19-23	20-24	20-25	21-26	22-26	22-27	23-28	24-28	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	
36-40	37-41	38-42	39-43	40-44	41-45	42-46	43-47	43-48	44-49	45-50	46-51	Відмінно
30-35	31-36	32-37	32-38	33-39	34-40	35-41	35-42	36-42	37-43	38-44	38-45	Добре
24-29	25-30	25-31	26-31	27-32	27-33	28-34	28-34	29-35	30-36	30-37	31-37	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	
47-52	48-53	49-54	50-55	51-56	51-57	52-58	53-59	54-60	55-61	56-62	57-63	Відмінно
39-46	40-47	41-48	41-49	42-50	43-50	44-51	44-52	45-53	46-54	47-55	47-56	Добре
31-38	32-39	32-40	33-40	34-41	34-42	35-43	36-43	36-44	37-45	37-46	38-46	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	
58-64	59-65	60-66	60-67	61-68	62-69	63-70	64-71	65-72	66-73	67-74	68-75	Відмінно
48-57	49-58	50-59	50-59	51-60	52-61	53-62	53-63	54-64	55-65	56-66	56-67	Добре
38-47	39-48	40-49	40-49	41-50	41-51	42-52	43-52	43-53	44-54	44-55	45-55	Задовільно

Оцінка у балах												Оцінка за національною шкалою
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	
68-76	69-77	70-78	71-79	72-80	73-81	74-82	75-83	76-84	77-85	77-86	78-87	Відмінно
57-67	58-68	59-69	59-70	60-71	61-72	62-73	62-74	63-75	64-76	65-76	65-77	Добре

46-56	46-57	47-58	47-58	48-59	49-60	49-61	50-61	50-62	51-63	52-64	52-64	Задовільно
-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------	------------

Додаток 2

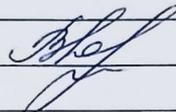
**Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах
 оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

 КИЇВСЬКИЙ АЕРОКОСМІЧНИЙ ІНСТИТУТ	Робоча програма навчальної дисципліни «Історія, філософія та етика технічного прогресу: український дискурс»	Шифр документа	КАІ РП 12.12.10-01-2025 / 1.12.19-01-2025
		стор. 28 із 28	

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	03.02	02.09.25	Редченко К. А.		

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище, ім'я, по батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				